

hij in juni '41 ir. den Boer. 'Deze heer Laming', aldus den Boer jegens de Enquêtecommissie, 'waarschuwde mij voor de heer van 't Sant omdat hij niet te vertrouwen was.'¹ Laming deed diezelfde mededeling óók aan geheime agenten die *SOE-Dutch* voor uitzending gereedmaakte, zo aan H. M. G. Lauwers: 'toen ik', vertelde Lauwers, 'de eerste keer in contact kwam met de heer Laming, (vroeg) hij mij onmiddellijk . . . of ik iets tegen de heer van 't Sant wist aan te voeren.'² Lauwers, begin november '41 als marconist uitgezonden, werd begin maart '42 gearresteerd – *zijn* arrestatie vormde de aanloop tot het *Englandspiel*. De geheime agent W. van der Reyden, een maand na Lauwers bij Scheveningen aan land gezet en medio februari '42 gearresteerd, uitte verdenking jegens van 't Sant toen hij door Schreieder verhoord werd, de geheime agent jhr. mr. Ernst de Jonge, eind februari '42 ook al bij Scheveningen aan land gezet en eind mei gearresteerd, deed hetzelfde, en zulks stimuleerde de 'SD' (die voordien geen denkbeeld had gehad van van 't Sants positie) om de weerstandskracht van de *SOE*-agenten die haar in het kader van het *Englandspiel* in handen vielen, te breken met de mededeling dat van 't Sant hen verraden had. Wij nemen aan dat diezelfde mededeling door de 'SD' via diverse *V-Männer* aan illegale groepen doorgegeven werd; dat zou, zo werd gemeend, die groepen huiverig maken om contact met Londen op te nemen. 'Honderden' Engelandvaarders kwamen nadien, aldus een functionaris van de Politiebuitendienst, in Engeland aan met waarschuwingen tegen van 't Sant: 'Als iemand had gestudeerd op een hbs of in Den Haag had gezeten, dan had hij in de regel van van 't Sant gehoord' (nl. vóór de oorlog). 'Dit was het zogenaamde lek in Londen.'³ Tekenend achten wij het dat een kritisch man als prof. mr. J. Oranje, hoogleraar aan de Vrije Universiteit, in maart '42 Gerbrandy via Zwitserland een briefje deed toekomen, luidende: 'Ik heb de meest positieve bewijzen voor het verraad van van 't Sant.'⁴

Dit bericht maakte op Gerbrandy (die het aan van 't Sant doorgaf) geen indruk. Hetzelfde gold voor de verhalen die in Londen over de ongepaste invloed van van 't Sant de ronde deden. Ir. W. den Boer (een man, even braaf en moedig als opgewonden en onkritisch) vatte ze op Gerbrandy's verzoek samen – 'zijn bijnaam is 'Raspoetin'', las Gerbrandy in mei '42

¹ Toen den Boer met die mededeling bij Gerbrandy kwam, zei deze, zinspelend op de zaak-van Vredenburg, 'dat de heer van 't Sant geen blaam toe(komt), maar de hoogste lof. U kunt met de heer van 't Sant in zee gaan.' (*Eng.*, dl. IV c, p. 288)

² Getuige H. M. G. Lauwers, a.v., p. 212. ³ Getuige A. Wolters, a.v., p. 1495.

⁴ Getuige M. R. de Bruyne, a.v., p. 1069.